

BOEKBESPREKINGEN

=====

FILOSOFIE VAN DE THEATERWETENSCHAPPEN ?

H. Schoenmakers, *Filosofie van de theaterwetenschappen* (Serie Wetenschapsfilosofie), Martinus Nijhoff, Leiden, 1989, 143 pp. (ISBN 90 6890 159 1)

Dit boekje stelt vragen naar plaats en zin van de theaterwetenschappen binnen de heersende overvloed van wetenschappelijke disciplines. Over een werkelijke "filosofie" gaat het nochtans geenszins. Eerder biedt de auteur een haast overgesystematiseerde inleiding tot de theaterwetenschap voor zover die zich uitsluitend aan het Westers toneel oriënteert. De problemen worden keurig aan de lezer voorgesteld, zodat ze als netjes gerangschikte boompjes in een zorgvuldig onderhouden maar artificieel park verschijnen. Daarbij gaat de synthetische blik voor een organisch levend geheel wel wat verloren : wat blijft is een hoofdzakelijk analytische opsomming.

Drie hoofdstukken omvat het werk : grondslagen, methodologie, ethiek. In een eerste hoofdstuk poogt de auteur uitvoerig te achterhalen wat het begrip "wetenschap" zoal kan omvatten : eerder een encyclopedisch gerichte algemene inleiding, gekruid met enkele gegevens uit de theaterwetenschap. Waar die dan eindelijk in haar (beknopt aangeduide) veelzijdigheid aan bod komt, valt de gunstige invloed op die zowel theoretische als empirische literatuurwetenschap en het begrip "intersubjectiviteit" op Schoenmakers' benadering uitoefenen. Bij de veelheid van "theatrale uitingen" (pp. 31-47) staan de kenmerken van het artificiële en het transitorische in het middelpunt. Op de achtergrond duiken heel wat recente publikaties op, die een stevige secundaire basis vormen. Behoedzaam worden enkele facetten van cultuursociologie en antropologie behandeld, vooral opnieuw de inzichten uit de empirische literatuurwetenschap van S.J. Schmidt. Toch valt de grote leemte op met betrekking tot elke theatervorm waar interne codes expliciet centraal staan, zodat bij deze "grondslagen" nauwelijks ruimte is voor de grote vernieuwers uit de twintigste eeuw. Postmoderne tendensen en aspecten van het niet-Westers toneel blijken eveneens nauwelijks in het al te stringente kader van deze publicatie te passen.

Na lang uitstel wordt de lezer met methodologische problemen geconfronteerd (pp. 64-107). Eerst dient hij evenwel opnieuw een portie algemene

wetenschapsproblematiek te verorberen. Elke onderzoeker is ermee vertrouwd, de beginneling zal er waarschijnlijk door worden afgeschrikt. Vormen van "redeneren", inductie en abductie, hermeneutische opvattingen van Dilthey versus Gadamer (deconstructie ontbreekt) enz. : voor de werkelijke "specifieke methoden" wordt in de praktijk (niettegenstaande een wat misleidende betiteling) hooguit tien bladzijden uitgetrokken (pp. 94-107). Vooral — maar heel beknopt — komen broninterpretatie, produktanalyse, actanten en procesanalyse aan bod.

Het slothoofdstukje over "ethiek" herhaalt het alom bekende, vermijdt een consequente toepassing van of confrontatie met de cultuursociologie (hoewel "waarden en normen" centraal staan) en mondt uit in de vaststelling : "Wel kan een wetenschapper door middel van analyses van theatrale uitingen en de processen waarin ze functioneren aandacht vragen voor de impliciete ideologieën die daarin een rol spelen" (p. 120). Alsof dit niet een overbekende fundamentele aanzet van de theater- en cultuursociologie was. Maar deze disciplines — in al hun culturele en maatschappelijke relevantie — komen in dit werk nauwelijks aan bod.

Tenslotte nog dit : Schoenmakers' analytische benadering is uitermate statisch van opzet, zodat de vitale dynamiek — zowel van het theater als van de theaterwetenschappen — geenszins tot haar recht kan komen. Gezien de beperkte omvang van dit werkje heeft de auteur bewust een keuze moeten maken : deze keuze is niet die van de recensent.

Luc LAMBERECHTS